

En aquell París dels anys cinquanta

Vaig conèixer Juan Goytisolo, com ell mateix ho refereix, a través d'Albert Blancafort, en aquell París barrejat dels anys cinquanta. La meva situació de marginat aviat va sintonitzar amb la seva. De tota manera, el mateix paral·lelisme em va fer evident una discrepància. Goytisolo cremava les etapes molt més de pressa que no pas jo, tant les interiors com les exteriors. El seu contacte i la seva presència m'evidenciava a mi mateix el sentimental, el somiatruïtes que hi havia en mi, contra el qual jo no podia ni volia fer res. Admirava i envejava el seu dinamisme, gairebé d'home que es trepitja a ell mateix, però sabia que la meva llei era una altra i que no em podia transvasar.

Durant els anys cinquanta jo havia fet algun *compte rendu* (o sigui, algun informe de lector) per a l'editorial Juillard. Juan Goytisolo em va donar a llegir la seva primera novel·la, *Juegos de manos*, que em va plaure, i vaig fer-ne un informe favorable. No que la considerés una gran novel·la, del que estava segur era de trobar-me davant la primera novel·la d'un escriptor de raça, que mereixia la publicació. L'editorial demanà un segon informe a algú, que el va donar negatiu, i l'obra no s'edità. La mateixa aventura es va repetir exactament un temps després amb *Laberinto de la soledad* d'Octavio Paz. Sé que, tant en un cas com en l'altre, quan les obres foren publicades amb èxit per altres editorials, a Juillard van desenterrar els expedients per veure qui els havia torpedinades aquelles propostes, però ja era massa tard...

Ara que l'ocasió es presenta, he de dir que la novel·la de Goytisolo em plantejà un problema de consciència que vaig resoldre de l'única manera que em semblava possible de resoldre. Em sabia greu que Goytisolo no escrivís en català. Em sabia greu que Goytisolo no escrivís en català. Em dolia que un novel·lista tan prometedor, en un moment com aquell, de persecució de la nostra llengua, no vingués a enfortir les nostres files, però vaig veure que no hi havia res a fer, i ni tan sols se'm va ocórrer d'insinuar-li o de suggerir-li aquesta possibilitat. A través de les converses que havia mantingut amb ell, vaig comprendre i capir el seu cas, i encara que afavorir un escriptor català en llengua castellana em repugnava una mica, persuadit que ell no en tenia cap culpa, vaig fer un acte de fe en l'home com l'he fet altres vegades, com no he cessat de fer-ne al llarg de la meva vida, a desgrat de les amargues experiències que n'he tret. Vaig dir-me que era absurd anar contra la vida, voler retenir o frenar una cosa que tard o d'hora s'imposaria. No em vaig errar. Tot i que la meva gestió per obtenir la publicació de la seva obra havia fracassat, al cap d'uns quants anys, quan ell ja havia editat a Gallimard i n'era un lector important, em vingué a veure amb una copia d'*Incerta glòria* de Joan Sales, dient-me que estava fent gestions perquè fos traduïda al francès, però que hi faltava un segon informe, que si a mi m'agradava i volia fer-lo... I és així com va sortir la novel·la de Sales a Gallimard.

A principi dels anys seixanta, la història es repetí en sentit diferent: Joan Sales m'envià un exemplar de *La plaça del diamant* de Mercè Rodoreda, dient-me que la considerava digna de ser traduïda al francès com ho havia estat la seva novel·la, que si jo ho jutjava oportú i volia fer-ne un atestat positiu per enviar-lo a Goytisolo, potser aquest acabaria

decantant la balança. I així s'esdevingué. Em plau de dir, per tant, que la traducció de les dues novel·les esmentades del català al francès, en la gestió de les quals vaig tenir l'honor de participar, no hauria estat possible sense la intervenció decidida i decisiva de Juan Goytisolo.

Josep Palau i Fabre

Avui, 24 de febrer del 1985